

« Facile, inquit, tribuant, **communicent**, thesaurizent » sibi fundamentum bonum in **futurum**, ut apprehendant » veram vitam¹. » Cum ergo in futuram vitam direxerit oculum Dominus eleemosynas **facientium**, et in coelestem mercedem, ut possint et ipsa **facta** esse lucida, cum simplex oculus fuerit : (in illam **quippe** novissimam retributionem valet quod alibi ait : « **Qui** vos excipit, me excipit ; » et qui me excipit, excipit **eum** qui me misit. Qui excipit prophetam in nomine **prophetæ**, mercedem prophetæ accipiet ; et qui excipit justum in nomine **justi**, mercedem **justi** accipiet : et qui potum dederit uni ex istis minimis calicem aquæ **frigidæ** tantum in nomine » discipuli, amen dico vobis, **non** peribit merces ejus².) » ne forte correpto oculo eorum qui necessaria impendunt indigentibus et prophetis et **justis** et discipulis Domini, ipsorum oculus depravaretur in quos ista fierent, ut propter ista accipienda vellent Christo militare : « Nemo, » inquit, potest duobus dominis servire. » Et paulo post : « Non potestis, inquit, Deo servire et mammonæ. » Statimque contexit : « Ideo dico vobis, Nolite solliciti esse » animæ quid manducetis, neque corpori quid vestiamini. »³

XXXV. Et quod sequitur de volatilibus et de liliis agri, ad hoc dicit, ne quisquam Deum putet servorum suorum necessaria non curare ; cum ejus sapientissima providentia usque ad ista creanda et gubernanda perveniat. Neque enim non ipse pascit et vestit etiam eos qui manibus operantur. Sed ne christianam militiam ad hoc detorqueant ut ista conquirant, hoc servos suos Dominus præmonet, ut in eo ministerio quod Sacramento ejus debetur, non ista, sed regnum ejus et justitiam cogitemus : et hæc omnia apponentur nobis sive per manus operan-

¹ 1 Tim. vi, 18, 19. — ² Matth. x, 40. — ³ Id. vi, 24.

tibus, sive infirmitate corporis impeditis, sive ipsius militiæ tali occupatione districtis ut nihil aliud agere valeamus : Neque enim quia dixit Deus : « Invoca me in die » tribulationis, et eximam te, et glorificabis me¹, » propterea non debuit fugere Apostolus, et per murum in sporta submitti, ut manus persequentis evaderet, sed expectaret potius ut comprehenderetur², et eum sicut tres pueros de mediis ignibus liberaret³. Aut propter hoc nec Dominus dicere debuit : « Si vos persecuti fuerint in una civitate, fugite in aliam⁴ : » quia ipse dixit : « Si quid » petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis⁵. » Sicut ergo quisquis persecutionem fugientibus discipulis Christi objiceret hujusmodi quæstionem, cur non stetissent potius, et invocato Deo per ejus mirabilia sic eruenter, ut Daniel a leonibus⁶, ut Petrus ex vinculis⁷ : responderent non se oportuisse tentare Deum, sed tunc eum talia si vellet esse facturum, cum ipsi quid facerent non haberent ; cum vero eis fugam in potestatem dedisset, etiamsi per illam liberarentur, non nisi ab ipso liberari. Sic etiam Dei servis vacantibus et valentibus exemplo et præcepto apostolico manibus suis victum transigere, si quis ex Evangelio moverit quæstionem de volatilibus coeli⁸, quæ non seminant, neque metunt, neque congregant in apothecas, et de liliis agri, quia non laborant, neque nent : facile respondebunt, Si et nos per aliquam vel infirmitatem vel occupationem non possumus operari, sic ille nos pascet et vestiet, quemadmodum aves et lilia, quæ nihil operantur hujuscemodi : cum autem possumus, non debemus tentare Deum nostrum ; quia et hoc quod possumus, ejus munere possumus, et cum hinc vivimus, illo largiente

¹ Psal. xlix, 15. — ² Act. ix, 25. — ³ Dan. iii, 50. — ⁴ Matth. x, 23. — ⁵ Joan. xvi, 23. — ⁶ Dan. vi, 23, et xiv, 40. — ⁷ Act. xii, 7. — ⁸ Matth. vi, 26.

vivimus, qui largitus est ut possimus. Et ideo de istis necessariis solliciti non sumus; quia cum hæc possumus agere, ille nos pascit et vestit, a quo pascuntur homines et vestiuntur: cum vero hæc non possumus agere, idem ipse nos pascit et vestit, a quo aves pascuntur et lilia vestiuntur; quoniam nos pluris sumus illis. Quapropter in ista militia nostra, nec in crastinum cogitamus; quia non propter ista temporalia, quo pertinet crastinus, sed propter illa sempiterna, ubi semper hodiernus est, nos illi probavimus, ut ei nullis negotiis sæcularibus implicati placeamus.

XXXVI. Quæ cum ita sint; sine me paululum, sancte frater, (dat enim mihi Dominus per te magnam fiduciam,) eos ipsos alloqui filios et fratres nostros, quos novi quanta nobiscum dilectione parturias, donec in eis apostolica disciplina formetur. O servi Dei, milites Christi, ita ne dissimulatis callidissimi hostis insidias, qui bonam famam vestram, tam bonum Christi odorem, ne dicant animæ bonæ: « Post odorem unguentorum tuorum curremus¹, » et sic laqueos ejus evadant, omni modo cupiens obscurare putoribus suis, tam multos hypocritas sub habitu monachorum usquequaque dispersit, circumeuntes provincias, nusquam missos, nusquam fixos, nusquam stantes, nusquam sedentes. Alii membra Martyrum, si tamen Martyrum, venditant: alii fimbrias et phylacteria sua magnificant: alii parentes vel consanguineos suos in illa vel in illa regione se audisse vivere, et ad eos pergere mentiuntur: et omnes petunt, omnes exigunt, aut sumptus lucrosæ egestatis, aut simulatæ pretium sanctitatis: cum interea ubicumque in factis suis malis deprehensi fuerint, vel quoquo modo innotuerint, sub generali nomine monachorum vestrum propositum blasphematur, tam

¹ Cant. i, 4.

bonum, tam sanctum, quod in Christi nomine cupimus, sicut per alias terras, sic per totam Africam pullulare. Nonne ergo inflammamini zelo Dei? Nonne concalescit cor vestrum intra vos, et in meditatione vestra exardescit ignis¹, ut istorum mala opera bonis operibus persequamini, ut eis amputetis occasionem turpium nudinarum, quibus existimatio vestra læditur, et infirmis offendiculum ponitur? Misere mini ergo et compatimini, et ostendite hominibus, non vos in otio facilem victum, sed per angustam et arctam viam hujus propositi, regnum Dei quaerere. Eadem vobis causa est quæ Apostolo fuit, ut amputetis occasionem iis qui quaerunt occasionem, ut qui illorum putoribus præfocantur, in odore vestro bono reficiantur².

XXXVII. Non alligamus onera gravia. et vestris humeris imponimus quæ nos digito attingere nolumus³. Quaerite, et agnoscite labores occupationum nostrarum, et in aliquibus nostorum etiam corporum infirmitates, et Ecclesiarum quibus servimus talem jam consuetudinem, ut nos ad illa opera ad quæ vos hortamur vacare non sinant. Quanquam enim dicere possumus: « Quis » militat suis stipendiis unquam? Quis plantat vineam, » et de fructu ejus non edit? Quis pascit gregem, et de » lacte gregis non percipit⁴? » Tamen Dominum Jesum, in cujus nomine securus hæc dico, testem invoco super animam meam, quoniam quantum attinet ad meum commodum, multo mallem per singulos dies certis horis, quantum in bene moderatis monasteriis constitutum est, aliquid manibus operari, et cæteras horas habere ad legendum et orandum, aut aliquid de divinis Litteris agendum liberas, quam tumultuosissimas perplexitates

¹ Psal. xxxviii, 4. — ² 2 Cor. xi, 12. — ³ Matth. xxiii, 4. — ⁴ 1 Cor. v, 7.

causarum alienarum pati de negotiis sæcularibus vel iudicando dirimendis vel interveniendo præcidendis: quibus nos molestiis idem affixit Apostolus, non utique suo, sed ejus qui per eum loquebatur arbitrio¹, quas tamen ipsum perpassum fuisse non legimus. Aliter enim se habebat apostolatus ejus discursus. Nec dixit: « Sæcularia » igitur judicia si habueritis, » ad nos deferre, aut nos constituite ad iudicandum: sed, « Eos qui contemptibiles » sunt in Ecclesia, hos, inquit, collocate. Ad reverentiam vobis dico: sic non est inter vos quisquam sapiens, » qui possit inter fratrem suum iudicare; sed frater cum » fratre iudicatur, et hoc apud infideles²? » Sapientes ergo qui in locis consistebant fideles et sanctos, non qui hac atque hac propter Evangelium discurrebant, talium negotiorum examinatores esse voluit. Unde nunquam de illo scriptum est, quod aliquando talibus vacaverit a quibus nos excusare non possumus, etiamsi contemptibiles simus; quia et hos collocari voluit, si sapientes defuissent, potius quam ut negotia Christianorum deferrentur in forum. Quem tamen laborem non sine consolatione Domini suscipimus pro spe vitæ æternæ, ut fructum feramus cum tolerantia. Servi enim sumus ejus Ecclesiæ, et maxime infirmioribus membris, qualialibet in eodem corpore membra simus. Omitto alias innumerabiles ecclesiasticas curas, quas fortasse nemo credit nisi qui expertus est. Non ergo alligamus onera gravia et humeris vestris imponimus quæ nos digito non tangimus: quandoquidem si officii nostri salva ratione possemus, (videt ille qui probat corda nostra), malleus hæc agere, quæ ut agatis hortamur, quam ea quæ nos agere cogimur. Sane omnibus et nobis et vobis pro nostro gradu et officio laborantibus et arcta via est in labore et ærumna; et tamen

¹ 1 Cor. xiii, 1. — ² Id. vi, 4-6.

in spe gaudentibus jugum ejus lene est et sarcina levis, qui nos vocavit ad requiem; qui prior transitum fecit a convalle plorationis, ubi nec ipse sine pressuris fuit. Si fratres, si filii nostri estis, si conservi, vel potius in Christo servi vestri sumus; audite quæ monemus, agnoscite quæ præcipimus, sumite quæ dispensamus. Si autem Pharisæi sumus alligantes onera gravia et imponentes humeris vestris¹; quæ dicimus facite, etiamsi quæ facimus improbatis. Nobis autem minimum est ut a vobis dijudicemur, aut ab humano die². Quam germana charitate sit nobis cura de vobis, ille inspiciat qui dedit quod inspiciendum ejus oculis offeramus. Postremo quod vultis sentite de nobis³: Paulus apostolus vobis præcipit et obsecrat in Domino, ut cum silentio, id est, quieti et obedienter ordinati operantes vestrum panem manducetis. Nec de illo, ut arbitror, aliquid mali creditis et in illum qui per eum loquitur credidistis.

XXXVIII. Hæc, mi charissime et in Christi visceribus venerande frater Aureli, quantum donavit ut possem, qui per te mihi jussit ut facerem, de opere monachorum non distuli scribere, id maxime curans, ne boni fratres apostolicis præceptis obedientes a pigris et inobedientibus etiam prævaricatores Evangelii dicerentur: ut qui non operantur, saltem illos qui operantur sibi anteponebendos esse non dubitent. Cæterum quis ferat homines contumaces saluberrimis Apostoli monitis resistentes, non sicut infirmiores tolerari, sed sicut etiam sanctiores prædicari, ut monasteria doctrina saniore fundata, gemina illecebra⁴ corrumpantur et dissoluta licentia⁵ vacationis, et falso nomine sanctitatis? Sciant ergo etiam cæteri fratres et filii nostri, qui favere talibus et hujusmodi præsumptionem per ignorantiam defendere consuerunt, se

¹ Matth. xxiii, 3. — ² 1 Cor. iv, 3. — ³ 2 Thess. iii, 12.

potissimum corrigendos, ut illi corrigi possint, non ut infirmetur benefacere. Sane in eo quod servis Dei prompte atque alacriter necessaria subministrant, non solum non reprehendimus, sed etiam suavissime amplectimur: sed ne perversa misericordia magis eorum futuræ vitæ noceant, quam præsentī subveniant.

XXXIX. Minus enim peccatur, si non laudetur peccator in desideriis animæ suæ¹, et qui iniqua gerit benedicatur. Quid autem iniquius, quam velle sibi obtemperari a minoribus, et nolle obtemperare majoribus? Apostolo dico, non nobis, in tantum ut etiam comam nutriant: unde ille nec disputari omnino voluit, dicens: « Si quis vult contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei. Hoc autem præcipio²: » ut scilicet non disserentis solertia requiratur, sed præipientis auctoritas attendatur. Nam et hoc quo pertinet quaeso, tam aperte contra Apostoli præcepta comari? An ita vacandum est ut nec tonsores operentur? An quia evangelicas volucres imitari se dicunt, quasi de pilari timent, ne volare non possint? Vereor in hoc vitium plura dicere, propter quosdam crinitos fratres, quorum præter hoc multa et pene omnia veneramur. Sed quo magis eos in Christo diligimus, eo sollicitius admonemus. Neque enim metuemus ne humilitas eorum respuat admonitionem nostram: quandoquidem et nos a talibus, ubi forte titubamus aut aberramus, cupimus admoneri. Hoc ergo admonemus tam sanctos viros, ne stultis vanorum argumentationibus moveantur, et eos in hac perversitate imitentur, quibus sunt in cæteris longe dissimiles. Illi enim venalem circumferentes hypocrisis, timent ne vilior habeatur tonsa sanctitas quam comata, ut videlicet qui eos videt, antiquos illos quos legimus co-

¹ Psal. x. v. 3. — ² 1 Cor. xi, 14-16.

gitet, Samuëlem et cæteros qui non tondebantur. Nec cogitant quid intersit inter illud propheticum velamentum, et hanc Evangelii revelationem, de qua dicit Apostolus: « Cum transieris ad Christum, auferetur velamen¹. » Quod enim significabat velamen interpositum inter faciem Moysi et aspectum populi Israël², hoc significabat illis temporibus etiam coma sanctorum. Nam idem Apostolus etiam comam pro velamento esse dicit, cujus auctoritate isti urgentur. Aperte quippe ait: « Vir » quidem si comatus sit, ignominia est illi³. » Ipsam ignominiam, inquit, suspicimus merito peccatorum nostrorum: ad hoc obtendentes simulatæ humilitatis umbraculum, ut sub eo proponant venalem typhum: quasi Apostolus superbiam doceat cum ducit: « Orans » vir orans aut prophetans velato capite confundit caput suum. Et, Vir quidem non debet velare caput, cum » sit imago et gloria Dei⁴. » Qui ergo dicit: « Non debet, » nescit forte docere humilitatem. Sed si hanc ignominiam tempore Evangelii, quod erat sacramentum tempore prophetiæ, pro humilitate isti appetunt; tondeant et cilicio caput velent. Sed non erit tunc species illa venalis, quia Samson non cilicio, sed coma velabatur⁵.

XI. Jam illud, si dici potest, quam luctuose ridiculum est, quod rursus invenerunt ad defensionem crinium suorum. Virum, inquit, prohibuit Apostolus habere comam: qui autem se ipsos castraverunt propter regnum cælorum, jam non sunt viri⁶. O dementiam singularem! Merito qui hoc dicit, adversus sanctæ Scripturæ manifesta præconia consilio nefandæ impietatis armatur, et perseverat in itinere tortuoso, et pestiferam doctrinam

¹ 2 Cor. iii, 16. — ² Exod. xxxiv, 33. — ³ 1 Cor. xi, 14. — ⁴ Ibid. 4 et 7. — ⁵ Judic. xvi, 17. — ⁶ Matth. xix, 12.

conatur inducere; quia non est « Beatus vir qui non abiit » in consilio impiorum, et in via peccatorum non stetit, » et in cathedra pestilentiae non sedit¹. » Nam si in lege Dei meditaretur die ac nocte, illic inveniret ipsum apostolum Paulum, qui certe summam castitatem professus dicit: « Vellem autem omnes homines esse sicut me ipsum²: » et tamen se virum ostendit non solum ita vivendo, sed etiam ita loquendo. Ait enim: « Cum essem parvulus, » quasi parvulus loquebar, quasi parvulus sapiebam, » quasi parvulus cogitabam; cum autem vir effectus sum, » evacuavi ea quae parvuli erant³. » Sed quid Apostolum commemorem, cum de ipso Domino et Salvatore nostro nesciant quid sentiant, qui haec dicunt. Nam de quo alio dicitur: « Donec occurramus omnes in unitatem fidei » et agnitionem Filii Dei, in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi, ut ultra non simus » parvuli jactati et circumlati omni vento doctrinae, in » illusionem hominum, in astutia ad machinationem erroris⁴? » Qua illusionem isti decipiunt imperitos, qua astutia et machinamentis inimici et ipsi circumferuntur, et in sua circumlatione cohaerentes sibi animos infirmorum quodam modo rotare conantur, ut pariter nesciant ubi sint. Audierunt enim vel legerunt quod scriptum est: « Quicumque enim baptizati estis in Christo, Christum » induistis, ubi non est Judaeus, neque Graecus; non servus, neque liber; non masculus, neque foemina⁵: » et non intelligunt secundum carnalis sexus concupiscentiam hoc esse dictum, quia in interiore homine ubi renovamur in novitate mentis nostrae⁶ nullus sexus hujusmodi est. Non ergo propterea se negent viros, quia masculino sexu nihil operantur. Nam et conjugati Christiani qui

¹ Psal. I, 1. — ² I Cor. VII, 7. — ³ Id. XIII, 11. — ⁴ Ephes. IV, 13, 14. — ⁵ Galat. III, 27, 28. — ⁶ 2 Cor. IV, 16.

hoc operantur, non secundum hoc utique Christiani sunt, quod habent commune cum caeteris non Christianis, et cum ipsis pecoribus. Aliud est enim quod vel infirmitati conceditur, vel mortali propagationi persolvitur; aliud autem quod ad capessendam incorruptam et aeternam vitam fidei professione significatur. Illud ergo quod de non velando capite viris praecipitur, in corpore quidem figuratur, sed in mente agi, ubi est imago et gloria Dei, verba ipsa indicant: « Vir quidem, inquit, non debet » velare caput, cum sit imago et gloria Dei¹. » Ubi autem sit haec imago, ipse declarat, cum dicit: « Nolite » mentiri invicem, expoliantes autem vos veterem hominem cum actibus ejus, induite novum qui renovatur » in agnitionem Dei secundum imaginem ejus qui creavit » eum². » Quis dubitet hanc renovationem in mente fieri? Sed et qui dubitat, audiat apertiore sententiam. Eadem quippe admonens ita dicit alio loco: « Sicut est » veritas in Jesu, deponere vos secundum priorem conversationem veterem hominem, cum qui corrumpitur » secundum concupiscentias deceptionis; renovamini autem spiritu mentis vestrae, et induite novum hominem » eum qui secundum Deum creatus est³. » Quid ergo, mulieres non habent hanc innovationem mentis, ubi est imago Dei? Quis hoc dixerit? Sed corporis sui sexu non eam significant: propterea velati jubentur. Illam quippe significant partem, eo ipso quo mulieres sunt, quae concupiscentialis dici potest, cui mens dominatur, etiam ipsa subdita Deo suo, quando rectissime et ordinatissime vivitur. Quod ergo est in uno homine mens et concupiscentia, (illa enim regit, haec regitur; illa dominatur, haec subditur): hoc in duobus hominibus viro et muliere

¹ I Cor. XI, 7. — ² Coloss. III, 9, 10. — ³ Ephes. IV, 24.

secundum sexum corporis figuratur. De quo sacramento loquens Apostolus dicit virum non debere velari, sed debere mulierem. Tanto enim gloriosius mens ad superiora promovetur; quanto diligentius ab inferioribus concupiscentia cohibetur; donec totus homo cum ipso etiam mortali nunc et fragili corpore in resurrectione novissima incorruptione atque immortalitate induatur, et absorbeatur mors in victoriam ¹.

XLI. Quapropter qui recta facere nolunt, desinant saltem docere perversa. Sed alii sunt, quos isto sermone corripimus: illos autem qui hoc uno vitio capillorum contra præceptum apostolicum demissorum offendunt et perturbant Ecclesiam: quia cum alii nolentes de illis mali aliquid sentire, coguntur manifesta verba Apostoli in perversam detorquere sententiam, alii sanum intellectum Scripturarum defendere malunt, quam quoslibet homines adulare; existunt inter fratres infirmiores et firmiores amarissimæ et periculosissimæ contentiones: quod illi forte si scirent, hoc quoque sine dubitatione corrigerent, quorum cætera miramur et amamus. Illos ergo non corripimus, sed rogamus et obsecramus per divinitatem et humanitatem Christi, et per charitatem Spiritus sancti, ne ultra jam ponant hoc offendiculum infirmis, pro quibus Christus mortuus est, et dolorem cruciatumque nostri cordis exaggerent, cum cogitamus quanto proclivius hoc malum ad decipiendos homines imitari possint mali, cum in eis hoc vident quos propter alia tanta bona debitis officiis christianæ dilectionis honoramus. Quod si post hanc admonitionem vel potius obsecrationem nostram in eo sibi perseverandum esse putaverint, nihil aliud faciemus quam dolebimus et gememus. Hoc noverint,

¹ 1 Cor. xv, 54.

sufficit: si servi Dei sunt, miserentur; si non miserentur, nolo quidquam gravius dicere. Hæc itaque omnia in quibus fortasse loquacior fui, quam vellent occupationes et tuæ et meæ, si approbas fac innotescere fratribus et filiis nostris, propter quos mihi es hoc onus dignatus imponere: si autem aliquid retrahendum vel emendandum videtur, rescriptis Tuæ Beatitudinis noverim.